

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 25.1.2006
KOM(2006) 20 lõplik

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

**Välistegevus: keskkonda ning loodusvarade, sealhulgas energiaressursside säästvat
majandamist käsitlev teemaprogramm**

SISUKORD

1.	Sissejuhatus	3
2.	Taust	4
2.1.	Keskkonna ning loodusvarade, sealhulgas energiaressursside säästva majandamise toetamine väljaspool ELi piire	4
2.2.	ELi ja EÜ poliitika, mis käsitleb keskkonda ning loodusvarade, sealhulgas energiaressursside säästvat majandamist	5
2.3.	Mineviku kogemused ja õppetunnid	6
2.3.1.	Ülevaade praegustest rahastamisvahenditest	6
2.3.2.	Õppetunnid laiemast rahvusvahelisest kontekstist: vaja on kindlat liidrit ja suuremat sidusust, ELi tegevus peab olema kooskõlastatud ning võetud kohustused tuleb täita	7
2.4.	Teemapõhise lähenemise põhjendus	8
3.	Teemaprogramm	9
3.1.	Programmi kohaldamisala	9
3.2.	Programmitöö põhimõtted	10
3.3.	Eesmärgid	11
4.	Prioriteedid	12
4.1.	Töö aastatuhande arengueesmärgi 7 saavutamiseks: keskkonna jätkusuutlikkuse edendamine	12
4.2.	ELi algatuste ja rahvusvaheliselt kokku lepitud kohustuste täitmise edendamine	12
4.3.	Suurem integreeritus ELi poolt	14
4.4.	Keskkonnajuhtimise tugevdamine ja ELi juhtroll	14
4.5.	Säästvale energeetikale suunatud valikute toetamine partnerriikides ja -piirkondades	16
	Lisad	

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

Välistegevus: keskkonda ning loodusvarade, sealhulgas energiaressursside säästvat majandamist käsitlev teemaprogramm

1. SISSEJUHATUS

Püüdes muuta ühenduse välistegevust reguleerivat õiguslikku raamistikku lihtsamaks ja arusaadavamaks, on Euroopa Komisjon esitanud 2007.–2013. aasta finantsperspektiivi alusel kuus uut rahastamisvahendit. Kolm neist (humanitaarabi, stabiilsusabi ja makromajandusliku finantsabi vahendid) on horisontaalsed ja ette nähtud konkreetsetele vajadustele ja olukordadele reageerimiseks. Ülejäänud kolm (liitumiseelse abi, Euroopa naabrus- ja partnerluspoliitika toetamise ning arengu- ja majanduskoostöö vahendid) on mõeldud poliitika elluviimiseks erinevates valdkondades ja nende geograafiline kohaldamisala on kindlaks määratud. Tulevikus moodustavad need vahendid õigusliku aluse ühenduse kulutustele, mis tehakse väliskoostööprogrammide, sealhulgas asjakohaste teemaprogrammide toetamiseks, ning muu hulgas asendavad seniseid eri teemasid käsitlevaid eeskirju.

Nende ettepanekute kohaselt annavad teemaprogrammid olulist lisaväärtust ja hõlmavad tegevusi, mis on täienduseks geograafilistele programmidele, mis moodustavad endiselt põhiraamistiku ühenduse koostööle kolmandate riikidega¹.

Komisjon on võtnud endale kohustuse alustada Euroopa Parlamendi ja nõukoguga kummalegi institutsioonile edastatud ametlike teatiste alusel arutelu iga teemaprogrammi kohaldamisala, eesmärkide ja prioriteetide kohta. Selle protsessi tulemuseks on poliitikasuunised programmide koostamise järgmisteks etappideks, eelkõige välistegevuse temaatiliste strateegiadokumentide jaoks, mis tuleb välja töötada kooskõlas eespool nimetatud vahendite tingimustega.

Keskkonda ning loodusvarade, sealhulgas energiaressursside säästvat majandamist käsitleva teemaprogrammi vastuvõtmise ettepaneku eesmärgiks on rõhutada arengu- ja muu välispoliitika keskkonnadimensiooni tähtsust ning aidata kaasa Euroopa Liidu keskkonna- ja energiapoliitika edendamisele välismaal.

Pärast konsulteerimisprotsessi lõppu on paljud kodanikuühiskonnalt saadud ettepanekud teemaprogrammi sisse viidud.

¹ Vt Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile „Välistegevus temaatiliste programmide raames tulevase 2007.–2013. aasta finantsperspektiivi alusel”, KOM(2005) 324, 3.8.2005.

2. TAUST

2.1. Keskkonna ning loodusvarade, sealhulgas energiaressursside säästva majandamise toetamine väljaspool ELi piire

Viimase 50 aasta jooksul on maailma rahvastik peaaegu kolmekordistunud ning inimesed on üha kasvava toidu-, magevee-, puidu-, kiu- ja kütusevajaduse rahuldamiseks ökosüsteeme ulatuslikult muutnud. Inimeste heaolu ja majanduskasv on selle tulemusel suurenenud, kuid inimsurve tulemusena kasutatakse kaht kolmandikku planeedi ökosüsteemi põhiühedest nende seisukorda halvendaval viisil või mittesäästlikult, mis takistab aastatuhande arengueesmärkide saavutamist, nagu näitas hiljutine aastatuhande ökosüsteemi hindamine².

Eeldatavalt suureneb rahvastik 2030. aastaks veel 2 miljardi inimese võrra ning kui lähtuda majanduse pikaajalisest kasvumäärast, mis on vajalik tagamaks, et keegi ei peaks elama äärmises vaesuses, võib maailmamajandus aastaks 2050³ neljakordistuda. Oluline on tagada loodusvarade säästlik kasutamine, nii et tootmise ja tarbimise tavad ei ületaks maakera võimet ressursse genereerida ja võtta vastu sellise majanduskasvu tekitatud jäätmeid ja heitmeid. See on peamine väljakutse inimkonnale ning eriti kasvava majandusega riikidele ja arengumaadele, sealhulgas ka energeetika valdkonnas, kus rahvusvaheline koostöö on otsustava tähtsusega, arvestades praegust survet olemasolevatele ressurssidele ja ohte energia globaalsele varustuskindlusele.

Keskkonnaprobleemid ei tunne riigipiire ja üleilmastumine suurendab vajadust käsitleda keskkonnaküsimusi rahvusvahelises kontekstis. Säästev areng Euroopas nõuab hoolitsemist ülejäänud planeedi säästva arengu eest ja aktiivset tegutsemist selle nimel. EL toetab keskkonnakaitset ja loodusvarade säästvat majandamist ka osana jõupingutustest, mida ta teeb globaliseerumise sotsiaalse mõõtmega tugevdamiseks.

EL on võtnud endale juhtiva rolli keskkonnaalaseid kohustusi käsitleva rahvusvahelise kokkuleppe saavutamisel ning on teadlik sellest, et arengumaad vajavad abi kokkuleppest tulenevate kohustuste täitmisel. Paljud neist on kajastatud ülemaailmsel säästva arengu tippkohtumisel kokku lepitud Johannesburgi rakenduskavas (vt 1. lisa).

Loomulikult on keskkond eriti oluline just vaesuses elavate inimeste jaoks. Vaeste elatis sõltub otseselt paljudest loodusvaradest ja ökosüsteemi hüvedest ning seega selliste ressursside säästvast majandamisest nagu vesi, energia, mullad, metsad, märgalad, metsik loodus ning kalavarud. Niisiis on vaesed keskkonnaohtude poolt eriti haavatavad. Õhu ja vee saastumine ohustab eriti linnade elanikke. Eluolu saab parandada pideva ja õiglase juurdepääsu tagamisega loodusvaradele, sealhulgas taastuvenergiatele, ning keskkonna kahjustamise vältimisega. Inimeste tervist saab parandada õhu ja vee kvaliteedi tõstmise, reovee, kemikaalide ja jäätmete ohutu käitlemise ning keskkonnasaastuse vastu võitlemisega, samas kui vaeste elanikerühmade haavatavust saab vähendada keskkonnaohtude leevendamise, kliimamuutusega kohanemise, jätkusuutliku energiavarustuse tagamise ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamisega, mis on vaestele

² <http://www.millenniumassessment.org/en/index.aspx>

³ Maailma arenguaruanne 2003: Säästev areng dünaamilises maailmas (Maailmapank).

eelkõige halbadel aegadel hädavajalik, ning ressursikasutusest tulenevate konfliktide lahendamiseks. Kliimamuutuse negatiivne mõju suurendab vaeste haavatavust veelgi ja seetõttu tuleb seda arengu kavandamise kõigi tahkude juures arvesse võtta. Kokkuvõtte teemaprogrammi kõige tähtsamatest väljakutsetest on esitatud 2. lisas.

2.2. ELi ja EÜ poliitika, mis käsitleb keskkonda ning loodusvarade, sealhulgas energiaressursside säästvat majandamist

ELi säästva arengu strateegia, mis on praegu läbivaatamisel, on suunatud majandusliku jõukuse, sotsiaalse võrdsuse ja ühtekuuluvuse ning keskkonnakaitse kõrge taseme saavutamisele ja selleks on strateegias paika seatud rahvusvahelised põhieesmärgid, milleks on vaesuse kaotamine, võitlus sotsiaalse tõrjutusega, tervise edendamine, üleilmastumise muutmine säästvat arengut soodustavaks teguriks, jätkusuutlike tootmis- ja tarbimistavade juurutamine, loodus- ja keskkonnaressursside säästlik majandamine ning säästva arengu juhtimise tugevdamine.

Hiljutine „Euroopa konsensus arengupoliitikas“ (või arengupoliitika ühisavaldus)⁴ kohustab ELi andma rohkem ja paremat abi. Selles on vaesuse kaotamine kui ELi arengukoostöö esmane ja ülim eesmärk viidud säästva arengu, sealhulgas aastatuhande arengueesmärkide saavutamise konteksti. Keskkonna jätkusuutlikkus on aastatuhande arengueesmärk 7 ning mõlemad nii keskkonnakaitse kui ka säästlik energiakasutus on olulise tähtsusega paljude teiste arengueesmärkide saavutamisel. Keskkonnahoiu ning loodusvarade, vee ja energia säästva majandamise toetamine on kaks ühenduse arengukoostöö üheksast põhivaldkonnast. On mõistetud, et arengumaad vajavad pikaajalist kompleksset lähenemist energiavarustusele ja -nõudlusele, kus põhiosa on taastuenergia ja energiatõhususel. Ühisavalduses rõhutati, et kõigisse EÜ arengukoostöö meetmesse tuleb tugevamalt integreerida keskkonnaküsimused ja aidata ka arengumaadel kaasata need oma arengustrateegiasse. Esile toodi ühenduse abi roll sidususe edendamisel arengupoliitika ja ELi muude poliitikate, sealhulgas keskkonnapoliitika, vahel.

Ühisavalduses rõhutatakse ELi otsustavust aidata arengumaadel saavutada ÜRO konverentsidel, sealhulgas Johannesburgis toimunud säästva arengu tippkohtumisel kokkulepitud eesmärgid ning rakendada ellu mitmepoolsed keskkonnakokkulepped. Erilist tähelepanu juhitakse selles kliimamuutusega seotud väljakutsele arengukoostöö kontekstis. Märgitakse ära lisaväärtus, mille annab ühenduse kaasabi aastatuhande arengueesmärkide ja globaalsete avalike hüvedega seotud üleilmsetesse algatustesse ning nõustatakse kaaluma abi osutamist juhtumipõhiselt. Ühisavalduses võetud olulised kohustused kajastuvad ka muudes hiljuti vastu võetud peamistes poliitikadokumentides, kaasa arvatud aastatuhande arengueesmärkide saavutamise kiirendamise strateegias.

2002. aastal toimunud ülemaailmsel säästva arengu tippkohtumisel (WSSD) käivitas EL tähtsad algatused, mille hulka kuuluvad veemajandusalane algatus (EUWI), energeetikaalgatus (EUEI) COOPENER⁵, ELi programmi „Arukas energeetika – Euroopa“⁶ välismõõde, Johannesburgi taastuenergia koalitsioon ning metsaõiguse normide täitmise järelevalve, metsahalduse ja puidukaubanduse tegevuskava (FLEGT). Need on edendanud kooskõlastamist ELi tasandil, ergutanud poliitilist

⁴ Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni 22. novembri 2005. aasta ühisdeklaratsioon.

⁵ Otsus nr 1230/2003/EÜ.

⁶ KOM(2002) 408, 17.7.2002.

dialoogi arengumaade ja kasvava majandusega riikide, kodanikuühiskonna ja erasektoriga ning andnud panuse paljudesse programmidesse ja meetmesse.

Keskonnapoliitika on ühenduse tasandil sätestatud kuuendas keskkonnavalas tegevusprogrammis⁷. Selles on kindlaks määratud neli prioriteeti: toimetulek kliimamuutusega, looduse ja bioloogilise mitmekesisuse kaitsmine, panustamine inimeste tervisesse ja elukvaliteeti ning säästliku loodusvarade kasutamise ja jäätmehoolduse edendamine. Programmis on esile toodud mitu strateegilist lähenemisviisi, kaasa arvatud keskkonnapoliitika integreerimine ühenduse tegevuse muudesse põhisuundadesse ja sidusrühmade kaasamine otsuste tegemisse. See lähenemine on ELil aidanud saada rahvusvaheliselt juhtivaks jõuks üleilmse keskkonnajuhtimise tugevdamisel, mitmepoolsete keskkonnakokkulepete sõlmimisel, vähem formaalsete rahvusvaheliste menetluste sisseviimisel ja surve avaldamisel selleks, et muuta üle kogu maailma kaubandus-, välis-, arengu- ja keskkonnapoliitika üksteist vastastikku toetavaks.

Euroopa Liidu energiapoliitikal on kolm säästvate arengule suunatud põhieesmärki. Need on: võimaldada tarbijatele konkurentsivõimelised energiahinnad, suurendades selleks konkurentsi energiaturgudel, tagada energiaga varustamise kindlus ja vähendada energiasüsteemi keskkonnamõjusid aktsepteeritava tasemeni. Nende eesmärkide saavutamise nõuab 1) tõhusamat dialoogi ja koostööd ELi partnerriikide ja -piirkondadega võitluses kliimamuutusega ja energiavarustuse tagamisel; 2) energeetikaküsimuste integreerimist arengu edendamisele ja vaesuse vähendamisele suunatud jõupingutustesse ning 3) tegevuspõhimõtete suuremat kooskõlastamist ja sidusust, aga ka energeetikavaldkonnas otsuseid tegevate organite suutlikkuse tõstmise toetamist.

Liidu 2004. aastal toimunud laienemine avaldas olulist mõju ELi keskkonnapoliitikale naaberriikide suhtes ja suhetele nendega energeetika valdkonnas ning sama kehtib ka tulevaste laienemisvoorude, sealhulgas Bulgaaria ja Rumeenia liitumise kohta. Euroopa naabruspoliitika raames tehtav keskkonna- ja energeetikaalane koostöö omandab meie ühiseid ressursse ja ökosüsteeme arvestades erilise tähtsuse. EL ergutab kõiki liidu naabreid võtma täielikku vastutust keskkonna seisukorra parandamise eest ja aitama kaasa rahvusvaheliste eesmärkide saavutamisele.

Edu tagamiseks tugineb käesolev teemaprogramm teaduslikele teadmistele, suurendades uute teadmiste rakendamise võimet ja edendades innovatsiooni, ning partnerriikide, eelkõige arengumaade teadlaste ja institutsioonide kaasamisele. Seda baasi on aidanud luua ELi teadusuuringute raamprogrammid, eriti teaduse ja tehnoloogia rahvusvahelise koostööprogrammi (INCO) kaudu.

2.3. Mineviku kogemused ja õppetunnid

2.3.1. Ülevaade praegustest rahastamisvahenditest

Praegu rahastab EÜ programme troopikametsade, keskkonna, rahvusvaheliste keskkonnameetmete ja energeetika valdkonnas mitmel viisil.

Troopikametsade ja arengumaade keskkonna eelarvereaal nähti ajavahemikuks 2000–2006 metsade säästliku majandamise toetamiseks ette 249 miljonit eurot ja keskkonnakaitseks

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus 1600/2002/EÜ.

93 miljonit eurot. Rahalised vahendid suunati eelkõige innovaatilistesse ja strateegilistesse pilootmeetmetesse.

Selle eelarverea hiljutise hindamise käigus jõuti järeldusele, et projektidest saadud kogemused peaksid aitama kaasa riikidesisesele poliitilisele dialoogile ja need tuleks võtta aluseks EÜ poolt riikidele ja piirkondadele osutatava abi programmide koostamisel. Samuti rõhutati, et tegevuse tõhustamiseks on vaja teha edasisi jõupingutusi. Hinnangus märgiti vajadust seada valitsustega sisse pikaajaline poliitiline dialoog ning tagada, et keskkonna- ja metsaküsimused oleksid täielikult integreeritud vaesuse vähendamise strateegiadokumentidesse ja riigistrateegia dokumentidesse⁸. Samuti märgiti hinnangus vajadust paindlikkuse järele, mis võimaldaks rahastada uusi prioriteete ja ELi poliitilisi algatusi nagu näiteks ELi tegevuskava kliimamuutuse ja arengukoostöö valdkonnas ning ELi tegevuskava metsaõigusnormide täitmise järelevalve, metsahalduse ja puidukaubanduse valdkonnas (FLEGT).

Lisaks antakse ajavahemikul 2000–2006 53 miljoni euro ulatuses toetust programmi „LIFE- kolmandad riigid“ kaudu, mille eesmärgiks on haldusstruktuuride ja tegevussuutlikkuse loomine ja keskkonnapoliitika toetamine Vahemere- ja Läänemereäärsetes kolmandates riikides.

Neli aastat (2003–2006) kestval programmil „Arukas energeetika – Euroopa” on välistegevuse komponent COOPENER, mis kehtestati ELi energeetikaalgatuse (EUEI) osana ja mida on kasutatud selleks, et luua aastatuhande arengueesmärkide saavutamise toetamiseks vajaliku energiavarustuse jaoks soodne reguleerimispoliitika ning planeerimis- ja institutsiooniline keskkond. Programmi eelhinnangus⁹ tõsteti esile piirkondliku koostöö ja mitme valdkonna spetsialistidest koosnevate projektirühmade olulisust, mida toetatakse COOPENERi vahenditest rahastatavate projektide kaudu. Märgiti ka asjaolu, et energeetika üliolulisele rollile arengu ja vaesuse kaotamise seisukohast on viimasel ajal liiga vähe tähelepanu pööratud.

2.3.2. Õppetunnid laiemast rahvusvahelisest kontekstist: vaja on kindlat liidrit ja suuremat sidusust, ELi tegevus peab olema kooskõlastatud ning võetud kohustused tuleb täita

Mitmepoolseid keskkonnakokkuleppeid ja muid keskkonnavalaseid tegevusi rahvusvahelisel tasandil toetatakse muuhulgas rahvusvahelise keskkonna eelarverealet, mille maht on 8 miljonit eurot aastas. Koos liikmesriikide veelgi suurema toetusega rahastas EÜ üle 50% konventsioonide täitmise põhikuludest ja veelgi suurema osa lisatöödest. Seega on ELi toetus olnud rahvusvahelise keskkonnatöö struktuuri siseseadmisel määrava tähtsusega. See ülesanne on nüüdseks suures osas täidetud, kuigi juhtimisstruktuure ja globaalset keskkonnamõtjude hindamist on vaja jätkuvalt toetada.

Tähelepanu on nihkunud kavade elluviimisele, mis nõuab juba hoopis teise suurusjärgu vahendeid. EL on mitmepoolsete meetmete puhul jätkuvalt juhtivaks jõuks.

⁸ Vaesuse vähendamise strateegiadokumendid ja riigistrateegia dokumendid.

⁹ „Eelhinnang ühenduse pikendatud mitmeaastasele programmile energeetikavaldkonnas (2007–2013)”, september 2004.

Kuigi vähem jõukad riigid võivad olla rahvusvaheliselt kokkulepitud eesmärkidele vägagi pühendunud, takistavad struktuursed tõkked, turutõrked ning ressursside ja suutlikkuse piiratus neil sageli siseriiklike rakendusmeetmete võtmist. Isegi juhul kui keskkonnavalased eesmärgid on hõlmatud aastatuhande arengueesmärkide saavutamise riiklikesse strateegiatesse, ei ole need seal piisavalt tähtsal kohal, et tagada tagasihoidlikud investeeringud selleks, et vältida kalliks kujunevaid keskkonnakahjusid. Pealegi avalduvad keskkonnakaitse positiivsed mõjud pigem pikaajalises perspektiivis ja neid on raske siduda vaesuse dikteeritud lühiajalise planeerimisega.

Kui liit tahab laiendada oma rahvusvahelist juhtrolli kavade elluviimise edendamises, peab ta mahutama oma üha kasvavasse abistamiseelarvesse suurema toetuse keskkonnakaitsele ja ressursside, sealhulgas energia säästvate majandamisele. Toetus võib tulla täielikult liikmesriikidelt, kuid kogemused näitavad, et EÜ on abi andmiseks väga sobiv kanal. Pikaajaliste kogemuste põhjal on EL rahvusvahelistes protsessides osutunud edukaks läbirääkijaks suurejooneliste keskkonna ja ressursside säästva majandamise eesmärkide küsimustes. Eesmärkide elluviimise edendamisel partnerriikides on kooskõlastamist olnud siiski vähem. Liikmesriikide ja komisjoni ekspertteadmisi pole ühendatud ning tulemusliku ELi toetuse osas pole saavutatud vajalikku nõ kriitilist massi. Kindlasti on ELi tegevust vaja rohkem koordineerida, mida lihtsustaks EÜ suurem osalus rahastamisel.

See ei tähenda, et EÜ oleks abistamisel ainus ühiskanal. Ülemaailmne Keskkonnafond loodi just ühisalgatusena, et aidata arengumaadel kanda lisakulusid seoses globaalsete hüvede tagamisega. Hiljutised vahendite täiendamise üle peetud kõnelused näitasid siiski, et ELi liikmesriigid tahavad teha rohkem kui mõned teised doonorriigid. Pealegi on Ülemaailmsel Keskkonnafondil konkreetne mandaat ja see ei hõlma kõiki olulisi valdkondi.

Innovaatilisi ja paindlikke rahastamismehhanisme on hädasti vaja eelkõige keskkonnasäästliku tehnoloogia siirde soodustamiseks. Näiteks on olemas huvi kasutada riiklike ressursse ja ametlikku arenguabi vahendina, mille abil tõmmata avaliku ja erasektori partnerluse kaudu ligi ka rohkem erasektori, arengupankade ja finantsinstitutsioonide ressursse. Äsjased kogemused EUEI, COOPENERi ja Johannesburgi taastuenergia koalitsiooniga (JREC) näitavad, et EL on võimeline andma arengumaades ja -regioonides, aga ka kasvava majandusega riikides väärtuslikku abi, seades selleks sisse paindlikud finantsabi vahendid, mis täiendavad viimastel aastatel teiste abiandjate poolt kasutusele võetud meetodeid. See on osutunud tõhusaks vahendiks energeetikaküsimuste integreerimisel arengupoliitikasse ja -strateegiatesse ning sidususe täiustamisel.

2.4. Teemapõhise lähenemise põhjendus

Riigi- või piirkonnaprogrammid on peamised vahendid koostööks kolmandate riikidega ja suurem osa keskkonna ning loodusvarade, sealhulgas energiaressursside säästva majandamise toetamise vahenditest tuleks edastada nende kaudu. Eriti kehtib see kohaliku või piirkondliku iseloomuga küsimuste kohta.

Teemapõhine lähenemine on aga hädavajalik vahend kooskõlastatuma, sidusama ja tulemuslikuma ELi lähenemisviisi saavutamiseks ning pakub suurepäraselt võimalust täiendada geograafilisi vahendeid ja anda neile lisaväärtust järgmiste omaduste kaudu:

- Erilise tähelepanu pööramine küsimustele, mida on selgelt määratletud üleilmsete prioriteetidena, ning võimalus edendada globaalseid avalikke hüvesid ja võidelda globaalsete avalike pahedega, mida on geograafilistes programmides raske käsitleda. See hõlmab poliitilist nähtavust avalikkusele oluliste tegevuste toetamisel.
- Tõhusate ja koordineeritud vahendite kättesaadavaks tegemine ELi poliitiliste prioriteetide edendamiseks, mis võimaldaks ELil täita täielikumalt oma rolli rahvusvahelistes organisatsioonides, keskkonna- ja energeetikaalgatustes, protsessides ja partnerlustes ning pakkuda operatiivset toetust mitmepoolsetele keskkonnakokkulepetele ja teistele organisatsioonidele.
- Kõikide partnerriikide hõlmamine, välja arvatud ühinemiseks valmistuvad riigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid. See võimaldab rahastada piiriüleseid, piirkondlikke, piirkondadevahelisi, piirkondade teatud osi hõlmavaid ja üleilmseid algatusi ning toetada poliitilist dialoogi piirkondlikul, piirkondadevahelisel ja üleilmisel tasandil.
- Paindlik programmitöö tsükkel, mis võimaldab kohandada ja kasutusele võtta lähenemisviise, mis on geograafiliste vahendite puhul tavaliselt kasutatavatest erinevad. See hõlmab paindlikkust koostööpartnerite valikul, võimaldades partnerlust kogukonnapõhiste organisatsioonide, teadusorganisatsioonide, kodanikuühiskonna, erasektori ja rahvusvaheliste organite ja organisatsioonide vahel.
- Võimalus tõhustada keskkonna- ja energeetikaküsimuste integreerimist arengupoliitikasse ja -strateegiatesse ning arengukavade koostamisse. See hõlmab toetust innovaatiliste meetmete kasutuselevõtule ja kasutamise laiendamisele keerukate väljakutsete lahendamiseks, mis on esimeseks sammuks selliste meetmete integreerimisel geograafilistesse abivahenditesse.

Lõpuks on teemapõhist lähenemist vaja ka juhul, kui eesmärged ei ole riigi- või piirkonnaprogrammide kaudu võimalik saavutada, näiteks konfliktijärgses olukorras.

Teemaprogramm peaks viima partnerriikides ja -piirkondades niisuguste meetmete võtmiseni, mis täiendavad geograafilistest vahenditest rahastatavaid meetmeid ja on nendega kooskõlas. **Seetõttu on ülimalt oluline, et teemaprogrammi olemasolu ei võetaks kui õigustust jätta keskkonna-, loodusvarade ja energeetikaküsimused riigi- ja piirkonnastrateegiate koostamisel kõrvale.** Erilist tähelepanu tuleks pöörata vajadusele integreerida kliimamuutuse leevendamise ja sellega kohanemise ning säästva energeetikaga seotud valikud geograafilistesse programmidesse, et edendada ELi toetuse pikaajalist majanduslikku elujõulisust ja keskkonnaalast jätkusuutlikkust.

3. TEEMAPROGRAMM

3.1. Programmi kohaldamisala

Kuivõrd suurem osa arengukoostöö ja majanduskoostöö rahastamisvahendi (DCECI) ressurssidest on suunatud arengukoostööle, hakatakse esitatud uusi välistegevuse rahastamisvahendeid kasutama ka ELi muude tegevuspõhimõtete edendamiseks välismaal. Kõnealuse teemaprogrammi rahastamiseks hakatakse kasutama nii DCECI-t kui ENPI-t.

Programmi kaudu toetatakse meetmeid välispoliitika ja eriti arengupoliitika keskkonnamõõdme edendamiseks ning meetmeid, mis on suunatud ELi keskkonnapoliitika ja säästva energeetika poliitika edendamisele väljaspool ELi piire. Programm hõlmab kõiki geograafilisi piirkondi, välja arvatud ühinemiseks valmistuvad riigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid. Põhitähelepanu suunatakse üleilmsetele tegevustele ja arengumaades võetavatele meetmetele, mida täiendavad meetmed kasvava majandusega riikides ning ka tööstusriikides, kuigi väga piiratud ulatuses, poliitilise dialoogi ja koalitsioonide moodustamise kaudu.

Teemaprogrammi kaudu toetatakse ka ELi olemasolevate ja uute poliitiliste algatuste, sealhulgas EUWI, EUEI, JRECI ja FLEGTi raames kesket poliitilist dialoogi, kooskõlastamist, analüüsi ja arutelusid.

Kaalutakse võimalust hõlmata teemaprogramm üleilmsetesse algatustesse ja globaalsete avalike hüvedega seotud vahenditesse.

Nende mitmepoolsete keskkonnakokkulepete põhikulude regulaarseid osamakseid, milles EÜ osaleb, teemaprogrammi kaudu ei rahastata, vaid need makstakse jätkuvalt eelarve välissuhete jao eraldi reall.

3.2. Programmitöö põhimõtted

Teemaprogrammi alusel võetavad meetmed põhinevad järgmistel juhtprintsiipidel:

- **lähimus ja vastastikune täiendavus** geograafiliste programmidega, nagu on selgitatud eespool, teemaprogrammi põhjenduses. Kooskõlastamine ja ühistöö liikmesriikide ja teiste abiandjatega on väga oluline;
- sisemine ja välimine **sidusus** kooskõlas Pariisi deklaratsiooniga arenguabi tulemuslikkuse kohta;
- **partnerlus** koostöö kaudu paljude valitsustevaheliste, riiklike ja valitsusväliste osalejatega üleilmsel, piirkondlikul, riigisisel või kohalikul tasandil;
- **konsulteerimine**, sealhulgas kodanikuühiskonna ja erasektori kaasamine mitmeaastase programmitöö protsessi ning uusi arenguid ja suundumusi käsitlev dialoog;
- **innovatsioon ja teabeedastus**, toetades innovaatilisi tegevuspõhimõtteid, strateegiaid ja lähenemisviise ning asjakohaseid meetodeid nende levitamiseks ja laialdasemaks kasutamiseks;
- tähelepanu pööratakse **valdkondadevahelistele küsimustele**. Keskkonnaseisundi halvenemine, loodusvarade mittedealane kasutamine ning säästliku ja taskukohase energia kättesaamatus mõjutab eelkõige just naisi, lapsi ja põlisrahvaid. Demokraatia ja inimõiguste ning meeste ja naiste võrdsete võimaluste järgimine aitab keskkonnaküsimusi tõhusalt esile tõsta ning hea valitsemistava on eeltingimuseks säästva arengu tugisammaste tasakaalustamisel;

- **konfliktide ennetamine ja lahendamine.** Loodusvarad (sealhulgas energiaressursid) on üha suuremal määral piirkondlike konfliktide ajendiks, mis ohustavad sotsiaalset ja keskkonna stabiilsust. Nendel konfliktidel võivad (muu hulgas) olla globaalsed tagajärjed, sest nad võivad mõjutada meie energiavarustust. Loodusvaradega seotud küsimuste käsitlemisel tuleb arvestada, et nendest saadav sissetulek ei põhjustaks ega õhutaks konflikte, vaid soodustaks säästvat arengut. Eritoetus läbipaistvuse suurendamise algatustele toormetööstuses aitab jälgida sotsiaalseid tagajärgi ja mõjusid keskkonnale. Teadlik valmisolek katastroofiolukordadeks võib samuti edukalt kaasa aidata keskkonna säilitamisele ja vältida negatiivset mõju energia varustuskindlusele.

Programmi rakendatakse kooskõlas 2000. aasta välisabi juhtimise reformiga, mis näeb muu hulgas ette vajaduse korral haldusvastutuse üleandmise delegatsioonidele.

Otsused nelja-aastast (2007–2010) ja järgnevalt veel kolme-aastast ajavahemikku (2011–2013) käsitlevate temaatiliste strateegiadokumentide (programm dokumendid) suhtes teeb komisjon, järgides komiteemenetlust.

Selle mitmeaastase programmitöö alusel teeb komisjon iga-aastased tööplaanid, milles määratakse kindlaks toetatavad prioriteetsed meetmed, konkreetsed eesmärgid, oodatavad tulemused ja soovituslikud summad.

Vahekokkuvõtte tegemiseks viiakse esimese kolme aasta (2007–2009) jooksul läbi välishindamine, et kasutada selle tulemusi teise temaatilise strateegiadokumendi (2011–2013) ettevalmistamisel. Aruanded edastatakse liikmesriikidele ja Euroopa Parlamendile ja arutatakse nendega läbi.

3.3. Eesmärgid

Programmi eesmärgid on järgmised:

- aidata arengumaadel saavutada aastatuhande arengueesmärgid ja eelkõige saavutada edu liikumisel arengueesmärgi 7, st keskkonna jätkusuutlikkuse tagamise suunas, tehes kättesaadavaks vahendid ja andes näiteid heade tavade ja innovaatiliste lähenemisviiside kohta;
- edendada keskkonnaküsimuste integreerimist ning loodusvarade, sealhulgas energiaressursside säästvat majandamist kõigi EÜ välisabimeetmete kaudu;
- edendada sidusust EÜ eri valdkondade tegevuspõhimõtete vahel, mis avaldavad mõju keskkonnale ja energia varustuskindlusele kas üleilmselt või partnerriikides;
- võimaldada Euroopa Ühendusel ja aidata ELil täita oma rahvusvahelisi ja mitmepoolsete keskkonnakokkulepete alusel ning muude protsesside raames võetud kohustusi, eelkõige seoses arengumaade abistamisega;
- edendada rahvusvahelist keskkonnajuhtimist ning ELi keskkonna- ja energiapoliitikat väljaspool ELi piire;
- toetada säästvat energeetikat partnerriikides ja -piirkondades.

4. PRIORITEEDID

Teemaprogrammi raames antav toetus keskendub järgmistele raskuspunktiledele:

4.1. Töö aastatuhande arengueesmärgi 7 saavutamiseks: keskkonna jätkusuutlikkuse edendamine

Käsitletavad küsimused hõlmavad järgmist:

- **suutlikkuse tõstmine keskkonnaküsimuste integreerimiseks arengumaades**, sealhulgas suutlikkus integreerida keskkonnaküsimused piirkondlikesse ja riiklikesse arengustrateegiasse ja parandada keskkonnapoliitilist analüüsi; suutlikkus asuda täitma üleilmsete ja piirkondlike keskkonnakonventsioonide, algatuste ja protsesside alusel võetud kohustusi; ning suutlikkus tugevdada loodusvarade, sealhulgas energiaressursside uurimist ja haldamist;
- **kodanikuühiskonna osalejate ja aruteluplatvormide toetamine**, mis mängivad olulist rolli poliitika seisukohtade propageerimisel ja toimivad keskkonnakaitse ja loodusvarade, sealhulgas energiaressursside säästliku kasutamise edendamise nimel;
- **keskkonna seire ja hindamine**, et parandada andmete ja näitajate kvaliteeti ja tõsta seeläbi teadlikkust ja võimaldada teha informeeritud poliitilisi otsuseid;
- **innovaatiliste lähenemisviiside väljatöötamine** nagu näiteks keskkonnateenuste eest maksmine, keskkonnaalane maksureform, avaliku ja erasektori partnerlus, innovaatilised turupõhised poliitikavahendid, teadusuuringutele tuginevad poliitilised lähenemisviisid ja keskkonnasõbraliku tehnoloogia ning mehhanismide edendamine, mis võimaldavad tehnoloogia (oskusteabe) siiret arengumaadesse;
- **ELi teadmiste ja kogemuste kasutamine**. Kasutada võiks mestimist ja muid struktuure, mis on sisse seatud ELi lähenemisviiside levitamiseks, et jagada meie kogemusi ja luua põhiriikidega tihedad sidemed.

4.2. ELi algatuste ja rahvusvaheliselt kokku lepitud kohustuste täitmise edendamine

EL eelistab riiklikku ja riigi poolt juhitavat välisabi. Siiski on struktuurilisi põhjuseid, miks meie partnerid kipuvad säästva arengu keskkonnakomponendile omistama väiksemat tähtsust ja see mõjutab arenguvalikute pikaajalist elujõulisust. Teemaprogrammi kaudu antava toetusega tuleks püüda ergutada ja tõhustada keskkonnakaalutluste kaasamist riigi prioriteetidesse. Valikud, mis tehakse keskkonnamõõtme liitmisel säästva arengu temaatikale, ning ulatus, mil määral täidetakse rahvusvaheliselt kokku lepitud kohustusi, mõjutavad globaalsete avalike keskkonnahüvede puhul kõiki riike. Teematoetust võib taotleda järgmistele valdkondadele:

- **ELi algatused säästva arengu nimel**. Teemaprogramm täiendab geograafilist toetust ja toetab ka olemasolevaid ELi algatusi, eelkõige poliitilise dialoogi, kooskõlastamise, analüüsi ja konsulteerimisprotsessi lihtsustamise teel. Praegused algatused, eelkõige EUWI, EUEI, JREC ja FLEGT koos võimalike uusi poliitilisi prioriteete käsitlevate meetmetega loovad raamistiku ELi ja partnerriikide koostööle, sealhulgas koostööle

valitsuste, erasektori ja kodanikuühiskonnaga. Need annavad ka võimaluse suurendada erasektori omakapitalitoetuste mõju innovaatiliste lähenemisviiside abil.

- **Kliimamuutus.** Kliimamuutust arengukoostöö kontekstis käsitleva ELi tegevuskava¹⁰ ning eelkõige selle nelja strateegilise eesmärgiga seotud süvalaiendamismeetmete rakendamine. Lisaks ka globaalse strateegia „Kuidas võita lahing globaalse kliimamuutuse vastu?”¹¹ rakendamine, eelkõige tõstes suutlikkust, analüüsid kliimamuutuste leevendamise ja sellega kohanemise võimalusi ja vajadusi põhilistes majandusharudes ja suurendades asjakohast teadlikkust; toetades arengumaade jõupingutusi kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisel ja tõhustades investeeringuid puhtasse tehnoloogiasse ja töötades välja kohanemiskavad.
- **Bioloogiline mitmekesisus.** Toetada eesmärki vähendada 2010. aastaks tunduvalt bioloogilise mitmekesisuse kadu, eelkõige just suure bioloogilise mitmekesisusega aladel. Meetmed põhinevad ELi majandus- ja arengukoostöö bioloogilise mitmekesisuse tegevuskaval ja hõlmavad bioloogilise mitmekesisuse, sealhulgas põllumajanduses kasutatavate liikide mitmekesisuse säilitamise ja säästva kasutamise tegelevate pädevate asutuste suutlikkuse tugevdamist. Tähelepanu pööratakse ka suutlikkuse tugevdamisele bioohutuse valdkonnas.
- **Kõrbestumine.** Prioriteetsed meetmed on määratletud ÜRO kõrbestumise vastu võitlemise konventsioonis (UNCCD), nt vahendite võimaldamine, mis aitavad integreerida konventsiooni eesmärgid arengustrateegiasse.
- **Metsad.** Programmi kaudu hakatakse toetama sekkumisi, mis aitavad tõhustada metsade panust säästvasse arengusse, nt metsaressursi ja kaitsealade kogukonnapõhine haldamine ning kogu sektorit hõlmavad poliitilised reformid, kaasa arvatud riiklikud metsandusprogrammid. Julgustatakse innovaatiliste lähenemisviiside kasutamist, mille kaudu seotakse metsaküsimused kliimamuutuse, konfliktiennetuse ja rahvatervise teemadega.
- **Ebaseaduslik metsaraie ja metsade haldamine.** Halb haldamine, korrupsioon ja ebaseaduslik metsaraie on peamised takistused metsade säästval ja õiglasel haldamisel, mis piiravad ka ühiskonna ja tulevaste põlvete võimalusi metsa hüvedest kasu saada. EÜ on seadnud endale ülesandeks meetme FLEGT kaudu parandada metsandussektori juhtimistavasid ja ohjeldada ebaseaduslikku metsaraiet.
- **Kalandus ja mere elusressursid.** Programm keskendub kalanduse ja merenduse haldamise ja juhtimise tugevdamisele, eelkõige piiriülestele küsimustele ja keskkonnameetmetele, mis edendavad kalavarude ja mere elusressursside säästvat kasutamist ning korallriffide kaitset ja rannikualade majandamist.
- **Vastavus keskkonnastandarditele (tooted ja tootmine).** Arengumaade tootjad peavad täitma järjest rangemaid norme, sealhulgas säästvuse osas, et eksportida oma tooteid arenenud riikide turgudele. Ökomärgised ja era-sertifitseerimissüsteemid, mis

¹⁰ Tegevuskava 1, mis on lisatud kliimamuutust arengukoostöö kontekstis käsitlevale ELi strateegiale (2004.–2008. aasta tegevuskava), nõukogu poolt heaks kiidetud 22. novembril 2004.

¹¹ Komisjoni 9. veebruari 2005. aasta teatis „Kuidas võita lahing globaalse kliimamuutuse vastu?”, KOM(2005) 35.

vastavad rahvusvaheliselt kokku lepitud standarditele, mängivad arenenud riikide eksporditurgudel üha kasvavat rolli. Arengumaade tootjatele võiks pakkuda abi nende uute nõuete täitmisel.

- **Kemikaalide ja jäätmete keskkonnaohutu käitlemine.** See valdkond on arengukoostöös eriti unarusse jäetud ja töös on uued algatused, mis peavad seda prioriteetide järjestuses esile tõstma. Sellised algatused on näiteks ohtlikke jäätmeid käsitleva Baseli konventsiooni strateegiakava, Rotterdami ja Stockholmi konventsioonid kemikaalide kohta ja tulevane kemikaalide rahvusvahelise kasutamise strateegiline lähenemisviis (SAICM).
- **Õhusaaste.** Eelkõige arengumaade suurlinnades kujutab see endast inimeste tervisele suurt ohtu. EL saab pakkuda oma teadmisi ja kogemusi, et aidata parandada probleemi mõistmist ja piireületava õhusaaste reguleerimist.
- **Säästev tootmine ja tarbimine.** Kasvava majandusega riigid on eriti huvitatud ELi kogemustest poliitiliste lähenemisviiside osas ning erinevate vahendite kasutamisest, milleks võivad olla õigusaktid ja majanduslikud meetmed, mis aitavad tagada, et kiire majanduskasv ei põhjustaks lubamatut mõju keskkonnale ega energia varustuskindlusele.

4.3. Suurem integreeritus ELi poolt

- **Vaesus ja keskkond ning uued abistamisviisid.** Nihe eelarvetoetuste ja abiandjate meetmete ühtlustamise suunas tähendab seda, et keskkonnamõjude arvestamiseks poliitiliste otsuste tegemisel on vaja uut lähenemist. Kuna vaesus ja keskkonnaprobleemid on omavahel seotud, on nende kooskäsitlemiseks vaja erimeetmeid, samuti nagu abiandjate tegevuse koordineerimise täiustamiseks ja ulatuslike strateegiliste keskkonnahindamiste läbiviimiseks.
- **ELi asjatundlikkuse tugevdamine ja sidususe edendamine.** Uus arengupoliitika deklaratsioon kutsub komisjoni üles suurendama oma analüüsivõimet paljudes arenguküsimustes ja pakkuma ELile oma ressursse selles valdkonnas vastavalt Pariisi deklaratsioonile arenguabi tulemuslikkuse kohta. Parem suutlikkus peaks edendama ka sidusust ELi eri poliitikavaldkondade vahel, mis avaldavad mõju keskkonnale kas üleilmselt või partnerriikides.
- **Integratsioon ja delegeerimine.** Toetuse haldamise osana peavad delegatsioonid tagama, et vajadusel on võimalik kasutada spetsialistide abi, mis rõhutab vajadust teha koostööd liikmesriikidega. Lisaks võiks teemaprogramm aidata täiendada nõutavaid erialateadmisi nii keskkonnaalal kui ka energeetikasektoris.

4.4. Keskkonnajuhtimise tugevdamine ja ELi juhtroll

EL on eluliselt huvitatud tugevast rahvusvahelisest keskkonnajuhtimisest. Parem juhtimine peaks aitama kõigil valitsustel säästvuse küsimustest aru saada ja neid käsitleda ning omistada säästvusele suuremat tähtsust. Selleks on vaja järgmist:

- **Töö selle nimel, et saavutada suurem sidusus keskkonna ja säästva arengu rahvusvahelise juhtimise teiste tugisammaste vahel.** ELi prioriteetide seas on olulisel kohal keskkonnameetmete sidusam institutsionaalne raamistik ÜRO süsteemis. ÜRO Keskkonnaprogrammi muutmine ÜRO Keskkonnaorganisatsiooniks annaks võimaluse poliitilise sidususe tõhusamaks edendamiseks üleilmsel tasandil.
- **Abi piirkondlikule ja rahvusvahelisele keskkonnaseirele ja -hindamisele.** Toetust on vaja, et vähem jõukate riikide teadlased ja eksperdid saaksid tõhusalt osaleda ning et edastada tulemused otsuseid tegevatele organitele. See hõlmab rahvusvahelist koostööd keskkonnaökonomiliste mudelite loomisel koos keskkonnapoliitilise analüüsivõime suurendamisega ning kosmosest teostatava seire ja kohapealsete infotehnoloogiaüsteemide rakendamise suutlikkuse tõstmist.
- **Lisatoetus mitmepoolsete keskkonnakokkulepete sekretariaatidele,** et tugevdada rahvusvahelist keskkonnajuhtimist ja ELi juhtrolli. Toetus annaks sekretariaatidele parema võimaluse erialateadmiste kaasamiseks ning seega kiirendaks nende tööd ja suurendaks sidusust; samuti ergutaks sekretariaate ja ÜRO Keskkonnaprogrammi paremale koostööle nii omavahel kui ka ÜRO arenguagentuuride ja rahvusvaheliste finantsinstitutsioonidega. Vaja on toetada arenguriikide osalemist mitmepoolsete keskkonnakokkulepete raames peetavatel kohtumistel.
- **Tõhusate vastavus- ja jõustamiseetmete edendamine, mis aitavad täita mitmepoolseid keskkonnakokkuleppeid.** Meetmed hõlmavad keskkonnaseire ja keskkonnakaitserühmade toetamist. Arusaadavalt on arengumaad vastavuse parandamisel huvitatud pigem suutlikkust suurendavast abist kui karistusmeetmetest.
- **Rahvusvaheliste keskkonna- ja energiaorganisatsioonide ja -algatuste toetamine,** kaasa arvatud ÜRO Keskkonnaprogramm ja ÜRO säästva arengu komisjon, ÜRO metsafoorum, rahvusvaheline kemikaalistrateegia, rahvusvaheline säästva ressursikasutuse kolleegium, OECD, Rahvusvaheline Energiaagentuur, arutelud pikaajalise koostöö üle seoses kliimamuutuse, kaubandus- ja keskkonnaprotsessidega ning partnerlusalgatused.
- **Kodanikuühiskonna, keskkonna ja energiapoliitika analüüsikeskuste toetamine.** Rahvusvahelised ja piirkondlikud kodanikuühiskonna huvirühmad ja keskkonnapoliitika analüüsikeskused täidavad olulist rolli seisukohtade levitamisel rahvusvahelisel tasandil ning suurendavad kohalikku suutlikkust arengumaades ja partnerite kaudu ka naaberriikides.
- **Rahvusvaheliste läbirääkimiste tulemuslikkuse tõstmine.** Kasu tooks arengumaade läbirääkimisvõime edendamine ja ELi abistamisvõime parandamine partneritega peetava dialoogi kaudu.

4.5. Säästvale energeetikale suunatud valikute toetamine partnerriikides ja -piirkondades.

Vaja on kooskõlastatud lähenemist, mis tugineb varasematele COOPENERi meetmetele, ELi energeetikaalgatuse põhifunktsioonidele ja ELi spondeeritavale Johannesburgi taastuvenergia koalitsioonile. Põhieesmärgid peaksid hõlmama institutsionaalset toetust seoses säästva energeetika teenuste kättesaadavuse parandamisega, leevendamaks vaesust arengumaades ja -piirkondades, ning toetust meetmetele kasvava majandusega riikides, eesmärgiga parandada üleilmset energiaga varustamise kindlust ja kaitsta keskkonda globaalselt. Teemaprogrammi kaudu antav toetus tuleks eelkõige suunata järgmistesse valdkondadesse:

- **Säästva energeetika integreerimine** arengukavadesse ja strateegiatesse (eriti vaesuse vähendamise strateegiatesse) piirkondlikul, riiklikul ja kohalikul tasandil.
- **Institutsionaalse toetus ja tehniline abi** ning suutlikkuse tugevdamine poliitikaarenduse, reguleerimise ja energeetika planeerimise valdkonnas, sealhulgas toetus mestimisalgatustele, et jagada ELi kogemusi ja luua sidemeid olulisemate riikidega, ning hästi kavandatud riigihangetele.
- **Soodsa õigusliku ja poliitilise raamistiku loomine, et tõmmata ligi uusi ettevõtjaid ja investoreid** taastuvenergia ja efektiivse energiatootmise ja kasutamise valdkonnas ning sillutada teed tehnoloogiasiirdele neil aladel.
- **Energia rolli suurendamine vaeste tulusaamisvahendina** ja teiste energia lõppkasutajate tulude kaitsmine/suurendamine, luues erasektoris, eelkõige energeetikas ja lõpptarbijale suunatud sektorites, kaasaegsete teadmiste ja pädevusega inimkapitali kriitilise massi.
- **Innovaatiliste rahastamisviiside** edendamine, sealhulgas avaliku ja/või erasektori partnerlused säästva energeetika valdkonnas ning tehnoloogia siiret ja üleandmist soodustavad mehhanismid.
- **Piirkondliku koostöö ergutamine** valitsuste, valitsusväliste organisatsioonide ja erasektori vahel eespool nimetatud valdkondades ning piirkondi ühendava infrastruktuuri ettevalmistamine, mis võib anda mastaabisäästu, eriti väikestes riikides, näiteks nii, nagu on esitatud uues ELi Aafrika strateegias¹². Tihe kooskõlastamine teiste abiandjate ja laenuprogrammidega on selle prioriteedi edukaks elluviimiseks hädavajalik.

Need algatused tuleks rakendada tihedas koostöös ELi tulevase programmiga „Arukas energeetika – Euroopa”¹³, mis kuulub konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi aastateks 2007–2013, sest need annavad võimaluse viia ELi poliitikat väljapoole ELi piire.

¹² KOM(2005) 489.

¹³ COOPENER II.

ANNEX 1

Annex 1: Important Commitments by the EU and the International Community

The European Consensus on Development

- Primary and overarching objective of EU development cooperation is the eradication of poverty in the context of sustainable development, including pursuit of the MDGs
- Help developing countries to achieve the objectives agreed at the UN conferences.
- improving policy coherence for development in order to accelerate progress towards attaining the MDGs, COM (2005)134 final.

Climate (Kyoto Protocol)

- Developed countries are committed to reducing their collective greenhouse gas emissions by about 5% below 1990 levels in the period 2008 – 2012. The EU 15 target is -8%.

Biodiversity and Natural Resources (JPoI)

- Achieve, by 2010, a significant reduction in the current rate of loss of biological diversity.
- Maintain or restore depleted fish stocks to levels that can produce the maximum sustainable yield by 2015.

Forests (EU commitment at WSSD)

- FLEGT is a political commitment to improve forest governance and eliminate illegal logging

Desertification (JPoI)

- Integrate measures to prevent and combat desertification in poverty and sustainable development strategies

Chemicals (JPoI)

- Aim, by 2020, to use and produce chemicals in ways that do not lead to significant adverse effects on human health and the environment.

Water (MDG 7, JPoI and EU commitments at WSSD)

- Develop integrated water resources management and water efficiency plans by 2005.
- Halve, by 2015, the proportion of people without access to safe drinking water and basic sanitation
- The EU Water Initiative is a political commitment by Member States and the Commission to contribute to the achievement of the MDG and WSSD targets for water and sanitation and provides a framework for dialogue with partner countries and stakeholders on sector policies and priorities.

Energy (JPoI and EU commitments at WSSD)

- Improve access to reliable and affordable energy services for sustainable development, sufficient to facilitate the achievement of the Millennium Development Goals and meet the growing need for energy services in the longer term to achieve sustainable development (JPoI Paras 9 & 20).
- The EU Energy Initiative is a long-term political commitment by Member States and the Commission to increase the focus on the role of energy in poverty alleviation and sustainable development, as well as in facilitating the achievement of the MDGs.
- The Johannesburg Renewable Energy Coalition. A coalition of 88 governments are cooperating to substantially increase the global share of renewable energy through the market on the basis of ambitious time-bound targets and regular reviews of progress.

Sustainable Development (JPoI)

- Encourage and promote the development of a 10-year framework of programmes to accelerate the shift towards sustainable consumption and production.

Governance (JPoI and the UN Millennium Summit Review)

- Adopt new measures to consolidate institutional arrangements for sustainable development at international, regional and national levels.
- Agreement to explore the possibility of a more coherent institutional framework to allow more efficient environmental governance within the UN system.

Research: the EU Framework Programmes for Research (FP6 and FP7):

- The new framework programme for 2007 - 2013 will support relevant research, and provide background for “knowledge based approach”.

ANNEX 2

A non-exhaustive list of key environment and sustainable natural resource issues, including energy, which are of concern to the EU

In the last 50 years the world's population has almost trebled and humans have changed ecosystems more extensively than in any similar time period to meet the growing demand for food, fresh water, timber, fibre and fuel. For example, between 1960 and 2000 world food production increased by about 2.5 times, water use doubled, timber production grew by 50% and hydropower capacity doubled¹⁴. In the same period atmospheric concentrations of carbon dioxide grew by 20% above pre-industrial levels. As a result of these pressures, 15 of the 24 ecosystem services examined by the Millennium Ecosystem Assessment are being degraded or used unsustainably and present an obstacle to achieving the MDGs. These services include provision of capture fisheries, wild food, wood fuel, genetic resources, natural medicines and fresh water, as well as air and water purification, erosion control and the regulation of natural hazards and pests.

Further population growth of 2 billion is predicted by 2030. Combined with the long-term economic growth rate required to pull everyone out of extreme poverty (3.6% per capita p.a. in low income countries), this means the world economy could grow fourfold by 2050¹⁵. It is essential to ensure that natural resources are used sustainably so that production and consumption patterns do not exceed the earth's capacity to supply resources or absorb the wastes and emissions generated by such growth. This will be a fundamental challenge for the world community, and especially for the emerging economies and developing countries. Efforts over the next 10 years to make patterns of development more sustainable will be crucial in affecting the long-term outcome.

The main issues are highlighted in more detail in the following paragraphs.

Climate change. During the last century the earth's average surface temperature rose by around 0.6°C and is predicted to rise by a further 1.4 to 5.8°C by 2100¹⁶, with a consequent rise in sea levels of 9 to 88 cm threatening island and coastal communities, and greater frequency and severity of extreme weather events. Predicted temperature rises will have profound consequences for water cycles, agriculture, disease and biodiversity, and the number of environmental refugees is expected to rise to 50 million by 2010 and up to 200 million by 2050 as a result¹⁷. Addressing climate change requires international cooperation aimed at achieving the existing Kyoto Protocol Commitments, but also to develop long-term cooperative action. Mitigation of greenhouse gas emissions is crucial, especially in industrialised countries and emerging economies. Substantial changes are needed in how the world produces and uses energy, as is technological change in all economic sectors. In view of the already unavoidable impact of climate change, in many developing countries cooperation will need to concentrate on adaptation and on reducing vulnerability to climate change but should also stimulate investment in clean technologies.

¹⁴ Millennium Ecosystem Assessment.

¹⁵ World Development Report 2003: Sustainable Development in a Dynamic World (World Bank).

¹⁶ Intergovernmental Panel on Climate Change, 3rd Assessment Report.

¹⁷ Myers, N. (2005) Environmental refugees: an emergent security issue, 13th Economic Forum, Prague 23-27 May.

Biodiversity. Maintaining biodiversity at genetic, species and ecosystem levels offers many local and global benefits. Healthy and fully-functioning ecosystems provide a wide range of essential goods, such as foods, fuels, building materials and medicines. They also provide a variety of services, such as cycling nutrients, creating fertile soils, fixing carbon, purifying air and water, providing genetic material for crops and livestock, pollination, controlling floods and erosion, and checking pests, diseases and alien species. Ecosystems support primary production (agriculture, fisheries, forestry), secondary production (textiles, pharmaceuticals) and service industries (tourism, well-being, recreation). The costs of failing to protect biodiversity are immense – in terms of lost goods and services to these sectors of the economy. Further, restoring degraded ecosystems, or substituting artificially for these biodiversity goods and services where natural systems fail is frequently much more costly than looking after them in the first place. Poor people in developing countries, with little access to markets, are particularly reliant on ecosystem goods and services.

Water. One third of the world's population live in countries that are water-stressed¹⁸ and this proportion is likely to increase to two thirds by 2025 with implications for peace and security. Over 1.1 billion people have no access to safe drinking water and 2.4 billion lack improved sanitation. Integrated water resources management is essential worldwide if human needs for consumption, agriculture and industry are to be balanced with the water needs of healthy ecosystems. Polluted ecosystems and poor water management have a detrimental effect on economic growth, health and livelihoods. Improving access to safe water and sanitation and improved water resource management are key steps to achieving many of the Millennium Development Goals (MDGs).

Forest management. Natural forests are centres of biodiversity and important stores of carbon and disturbing these ecosystems contributes to biodiversity loss and climate change. An estimated 1.6 billion poor people rely heavily on forests for their livelihoods, including food security (bushmeat, fruits and vegetables), health (medicinal plants), shelter (building materials), and energy (fuelwood and charcoal). Forests also provide environmental services such as watershed protection. Forest-based industries are an important source of employment and export revenues, and are a driver of economic growth. Rapid global deforestation and poor governance jeopardise this valuable resource endowment.

Fisheries and marine resources. Lack of effective governance often results in over-exploitation of the resource base, threatening the nutritional status of major population groups, particularly people from the poorest African and South Asian countries, for whom fish and marine products constitute an essential part of their protein intake. Coral reefs are major centres of biodiversity and important in protecting shorelines, which are often densely inhabited and the basis for considerable economic development through eco-tourism.

Desertification and land degradation lead to the loss of productive land. An estimated 900 million people across the world live in 'drylands', which cover about 30% of the earth's land surface. These drylands, which have low and variable rainfall, are very fragile. Due to their low productivity, they are also often politically and economically marginalised and receive little attention from most governments. Surveys show that nearly 70% of drylands worldwide suffer varying degrees of degradation and desertification.

¹⁸ Countries using more than 10% of total supply where water shortage is likely to impede development.

Use of natural resources in growing economies. The links between growth and natural resource use change depending on the absolute level of development. In poor societies the links between poverty and natural resource degradation often lead to a vicious circle of negative growth, increasing poverty and further over-exploitation of the natural resource base. As economies develop, different patterns set in and positive economic growth brings a new set of environmental pressures. Rich economies such as the EU have an ecological footprint that extends beyond its borders. Indeed, the EU contains 7% of the world's population but consumes 16% of the products of the earth's biocapacity¹⁹. In emerging economies and even in developing countries with significant wealthier sectors of society, the environmental effects of affluence are of growing concern. Natural resources need to be managed sustainably to break the link between economic growth and environmental degradation. This needs to be done by taking into account the full life cycle of resource use, covering their supply, use phase and the final disposal of waste. New EU policies, including the Thematic Strategies on resource use, waste and Integrated Product Policy, build on this logic, aiming to ensure that the negative impacts of resource use and products are reduced without simply shifting them to other countries. These policy developments are of great interest to emerging economies.

Bio-technology promises remarkable advances in medicine, agriculture and other fields and may have the potential to decrease pressure on land use, increase sustainable yields on marginal lands and reduce the use of water and agro-chemicals in agriculture. However, genetic engineering is a very new field and there are potential adverse effects on biological diversity and risks to human health. These could be of particular concern in developing countries which house most of the wild relatives of domesticated crops but lack capacity to assess and manage risks and thus to ensure bio-safety.

Chemicals and pesticides can bring enormous benefits to man and are the products of rapidly growing and globalising industries. However, when badly managed they are also the cause of major health and other problems, especially in developing countries. Uncontrolled transport and storage of **hazardous waste** and unsound management of all wastes also bring threats to the environment and human health. The costs of unsound chemicals and toxics management are widespread and borne disproportionately by the poor; yet least developed countries are often unaware of the economic burdens posed by poor management.

Energy access. Nearly two billion people do not have access to modern energy services. Developing countries' supplies of energy are insecure and unreliable: firewood, charcoal, crop residues and animal wastes account for approximately 30% of primary energy use; electricity supplies are limited and often erratic; and net oil importers are particularly vulnerable to high global oil prices. Better access to secure, affordable and sustainable energy services is essential for achieving the MDGs, for the eradication of poverty, and to support the productivity increases and economic growth both in rural and in urban areas.

¹⁹ The European environment: State and outlook 2005. European Environment Agency - NB: figures quoted include Switzerland.

Secure and affordable energy supplies. The volatility of energy prices (notably oil and gas) brings important economic impacts to all countries and the businesses on which their economies depend, especially those countries with emerging economies. Working together to establish plans, strategies and systems for ensuring secure and sustainable energy services at affordable prices, without causing excessive damage to either the local or the global environment, is therefore an important priority for both the public and private sectors in the EU and for its neighbours and partners worldwide.

Air Pollution is closely related to the burning of fossil fuels, in particular coal, and thus there are clear links between air pollution and policies on energy and climate change. Such pollution is growing rapidly in emerging economies. Tackling air pollution brings major health benefits not only in those economies but even in poorer, biomass-dependent developing countries. Nearly 1.6 million people die each year from the effects of indoor pollution from fuelwood and other solid fuels²⁰. Air pollution travels long distances. While emissions from the EU are decreasing there is increasing evidence that the long range transport of air pollution into the EU is increasing. This is one of the reasons why the Commission is co-chairing a “Task Force on Hemispheric Transport of Air Pollution”, which looks at the technical/scientific issues surrounding hemispheric contributions to air pollution. Recently the UNEP has drawn attention to the trans-boundary effects of air pollution from the emerging economies of Asia.

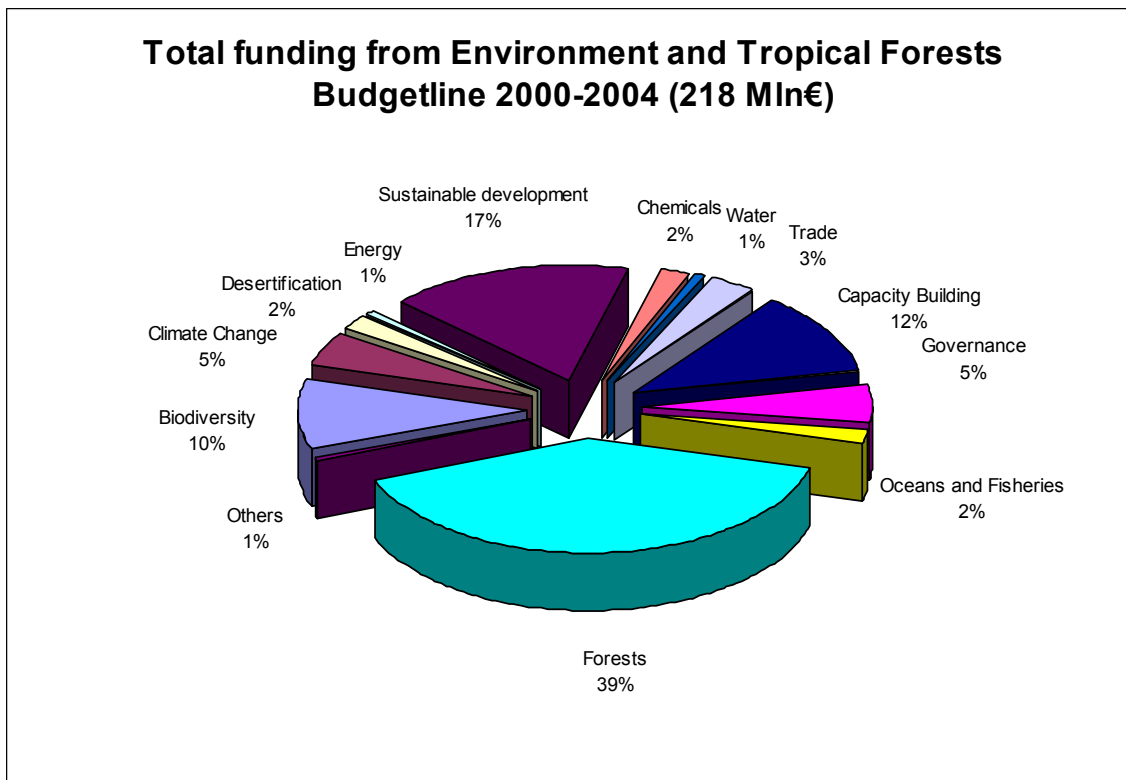
²⁰ WHO (2000) *Air pollution*, WHO Fact sheet 187.

ANNEX 3

Current Funding instruments

Regulations (EC) No 2493/2000 and (EC) No 2494/2000 on the Environment in Developing Countries and Tropical Forests and Other Forests in Developing Countries expire in 2006. These budget lines were first created in 1992 to implement pilot actions and strategic studies and merged in 2001 into budget line 21 02 05. The emphasis is on work in developing countries that fosters sustainable forest management and environmental protection and allocations are made both through calls for proposals aimed at NGOs, among others, and by way of targeted projects undertaken by IGOs in support of EC policy objectives.

Table: funding by different sectors (budget line 21-02-05, 218 M € between 2000-2004)

Note: for sectors such as energy, this graph does not reflect the overall share of granted support. In fact, support to energy projects has also been given in the frame of other headings like under “forest”, “sustainable development” and others.

The Life-Third countries part of Regulation (EC) No 1682/2004 expires at the end of 2006. It is active in non-EU countries around the Mediterranean and Baltic seas and helps to establish the capacities and administrative structures needed in the environmental sector and in the development of environmental policy and action programmes. Priority is given to projects that promote cooperation at trans-frontier, trans-national or regional level. The Commission's International Environment budget line 07 02 01 commits between €6 and 8 million a year, of which an increasing share (currently about €2 million) is needed for regular contributions for the core costs of MEAs. The legal basis for regular contributions is provided by the decisions on EC ratification while the rest of the line is based on the Annual Work Programme of DG Environment. The line supports global and European regional MEAs and other international environmental processes. For example, using the budget line and other resources, the EC pays for preparatory analytical work required for negotiations, helps developing countries to participate in environmental meetings, and holds dialogues with key partners on major issues.

Budget Lines 06.04.02 and 06.01.04.09 "COOPENER" funds initiatives that promote renewable energy sources and energy efficiency in developing countries, and address sustainable energy services for poverty alleviation in the context of the EUEI. €5 million p.a. was committed on these budget lines in 2003-05.

List of Acronyms

DCECI	Development Cooperation and Economic Cooperation Instrument
DPS	Development Policy Statement adopted by the Council, European Parliament and the Commission on 22 November 2005
6th EAP	Sixth Environmental Action Programme, Decision 1600/2002/EC, OJ L242/1 of 10/09/2002
EC	European Community
ENPI	European Neighbourhood Policy Instrument
EUEI	European Union Energy Initiative
EUWI	European Union Water Initiative
EU	European Union
FLEGT	Forest Law Enforcement, Governance and Trade
GEF	Global Environment Facility
FP6	Framework Programme for Research no 6
IEA	International Energy Agency
IEE	Intelligent Energy - Europe
IFI	International Financial Institution
IISD	International Institute for Sustainable Development
IUCN	World Conservation Union
IPA	Pre-Accession Instrument
IPCC	Inter-governmental Panel on Climate Change
JPoI	Johannesburg Plan of Implementation adopted at WSSD
JREC	Johannesburg Renewable Energy Coalition
MEA	Multilateral Environmental Agreement
MDG	Millennium Development Goals
PEP	Poverty-Environment Partnership
PRSP	Poverty Reduction Strategy Paper
NGO	Non-Governmental Organisation
SAICM	Strategic Approach to International Chemicals Management
UNCBD	United Nations Convention on Biological Diversity
UNCCD	United Nations Convention on Combating Desertification
UNFCC	United Nations Framework Convention on Climate Change
UNDP	United Nations Development Program
UNEP	United Nations Environmental Programme
UNFF	United Nations Forum on Forests
UNITAR	United Nations Institute for Training and Research
WRI	World Resources Institute
WWF	World Wide Fund for Nature
WSSD	World Summit for Sustainable Development
ACP-EU	Africa – Caribbean – Pacific - European Union
EDF	European Development Fund
AMCOW	African Ministerial Conference on Water
FEMA	African Ministers for Water and for Energy
AFLEG	African Forest Law Enforcement and Governance